

Söödikud sibulate sees

Sibulasirelane.

Kas peale nartsissikärbe on veel teisigi röövikuid, kes sibulaid hävitavad? Minu aias on lisaks lillesibulatele kannatada saanud ka sibulad ja porrulaugud.

Vastab

VÄINO PALLUM

Nartsissi-, tulbi- ja hüatsindisibulat ning teiste sibulalilled sibulaid võivad kahjustada nartsissikärbe (*Lampetia equestris*, *Merodon equestris*) ja sibulasirelaste (*Eumerus strigatus* ja *E. tuberculatus*) vastsed (vaglad). Need paharetid toituvad sibulate sees ning võivad ühes ja samas sibulas närida samaaegselt.

Üldiselt asustab nartsissikärbes sagedamini nartsissisibulaid, harvem tulbisibulaid. Sibulasirelase kahjustusi esineb tihemini kui nartsissikärbe omi. Tema vastsed toituvad mõnikord ka söögisibulais.

Nartsissikärbe vaglad on valkjad kuni kollakad, täiskasvanult 15–18 mm pikkused, silinderja kehaga. Ühes sibulas on üks või kaks, harva kolm vakla. Sibulasirelase vaglad on ligi kaks korda väiksemad (8–10 mm) ja lameda voldilise kehaga ning neid võib ühes sibulas olla 15–20.

Sibulate kahjustus ilmneb kevadel – taimed on kidurad, kollaka lehestikuga ega moodusta õit.

Sibul on pehmenenud, sisemuses mädanikuga õõnsused. Sellisest hävivast sibulast siirduvad paharetid mulla kaudu tervetesse sibulatesse. Kahjurid talvituvad mullas või sibulas, nukkuvad kevadel. Valmikud kooruvad juunis ja munevad taimede varrealusele või nende lähedale mullapragudesse. Üks isend võib muneda kuni 100 muna.

Kärbsed ja sirelased eelistavad munemiseks päikesepaisteliste ja tuulevaikset ilma ning taimede päikeselist kasvukohta. Vaglad kooruvad nädala möödumisel, siis tungivad sibulasse.

Nartsissikärbe vaglad sisenevad sibulakanna kaudu ja närivad sibulat alumises osas. Sibulasirelane on sageli sekundaarne ehk teise kahjustaja, eelistades teistest kahjustajatest (varreingerjas ja fusarioos) nõrgestatud taimi. Sirelase vastsed tegutsevad aga sibula ülemises osas. Nende söömaaeg kestab umbes 30 päeva. Sellised sibulad tunduvad sõrmedega vajutamisel kaelaosas pehmed.

Harva võivad sibullilli kahjustada ka sibula- ja kapsakärbe vaglad. Nemat on valkjad ja ca 8 mm pikad. Sibulakärbes (*Delia antiqua*) on kollakashall, 6–7 mm suurune ning 1,5–2 korda väiksem nartsissikärbe vakkadest ja valmikutest. Sibulakärbe peamine toidulaud on šalottisibul, porrulauk ja sibul.

Kapsakärbes (*Delia brassicae*) on tuhkjashall, samuti nartsissikärbest palju väiksem ning meenutab toakärbest.

Tõrjeks ärge kasvatage sibullilli samal kohal enne 4–5 aasta möödumist, eriti kui on esinenud kahjustusi, sealhulgas haigusi. Istutamisel vältige tuulevaikset kasvukohta. Sibulaid sorteerige nii pärast ülesvõtmist kui ka enne mahapanekut ja kõrvaldage kõik kahtlaste tunnustega taimed.

Katke sibullillide ümbrus 3–4 cm paksuse freesturbakihiga. Turbasse need kahjurid ei mune. Enne mahapanekut hoidke sibulaid 20 minutit Fastac 50 vesiemulsioonis (8–10 ml/10 l veele), Mavrik 2F-i või Karate Zeoni vesiemulsioonis (5–6 ml/10 l). Leotada tohib vaid neid sibulaid, millel pole iduotsi ega juurealgmeid.

Kahjurite munemise ajal pritsige nartsisse Fastac 50ga (6–8 ml/10 l), Mavrik 2 F-iga (5–6 ml/10 l) või Decis 2,5 ECga (4–6 ml/10 l). Vakkade koorumise ajal kastke lilli ühega eelnimetatud insektitsiididest – see on tarvilik siis, kui jätsite varem pritsimata. Kasta võib ka nõgeseleotisega vähemalt kolm korda 3–4päevaste vahedega.

Halvasti tärnanud või tärkamata sibulad võtke võimalikult ruttu mullast välja ja hävitage. Koristage ja hävitage ka taimejätmed.